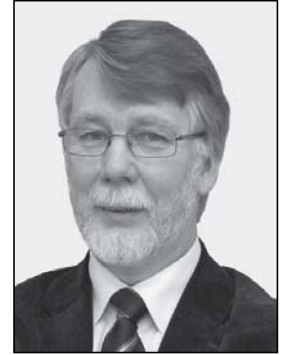

Mieluummin draamaa kuin dramatiikkaa

Ismo Söderling

Norjan ampumistapahtuma on syvästi järkyttänyt maailmaa. Valitettavasti rikos ei ole laatuaan ensimmäinen – eikä myöskään viimeinen. Miksi joku ampuu nuoria, elämänsä alussa olevia ihmistaimia? Vastauksen tietää vain ampuja, jos hänkään. Kyseessä on yleensä ihminen, joka elää omissa fantasioissaan, keskustelelee pääsääntöisesti netin välityksellä ja luo enemmän tai vähemmän kuvitteellisia vihollisia. Hänelle maahanmuuttaja, muslimi tai poikkeavan poliittisen suuntauksen omaava henkilö on vihollinen – siis tuhottavissa.

Ihmislajille ei ole harvinaista toisten surmaaminen, esimerkkejä löytyy läheltä ja kaukaa. Väinö Linnan Pohjantähdessä kerrotaan, miten kansalaissodan jälkimainingeissa isännät yksissä tuumin tupakkatauolla pohtivat, kuka vangeiksi joutuneista punaisista kannattaisi säästää hyvänä työmiehenä. Omassa kunnassani punaiset ottivat kylän suurtilallisen kiinni ja juoksuttivat hänet hevosen perässä hengiltä. Puolassa solidaarisuus-kansanliikkeen kokemaa uhkaa vastaan armeija käytti 1980-luvun alussa aseistettuja varusmiehiä. Myöhemmin tehdyissä selvityksissä silloiset varusmiehet ovat ihmetelleet, mikä ihme sai heidät ampumaan omia kansalaisiaan tai jopa tuttujaan Gdanskissa.

Niin, mikä? Jos haluamme, poikkeavuutta ja erilaisuutta löytyy: siirtolainen, maahanmuuttaja, romaani, ruotsinkielinen, homo, invalidi... Luetteloa voisi jatkaa. Erilaisuuden kokeminen on useimmiten opittua. Annan esimerkin. Synnyin Kemissä, eli Suomen punaisimmassa kaupungissa. Kemissä oli kaksi urheiluseuraa: porvarillinen Kemin Kunto ja vasemmistolainen Kemin Into. Kuuluin Kuntoon. Seurojen juniori-harjoitukset 1960-luvun alussa olivat samaan aikaan urheilukentällä, tiistaisin kello 18. Kenttä pantiin puoliksi. Toisessa päässä hyppivät ja juoksivat intolaiset, toisessa päässä kuntolaiset lapset, kemiläisittäin ”rimppakintut”. Moni kansakoulukaverini oli In-

non riveissä (terveisiä vain 1970-luvun Suomen mestareille Kari ja Eero Ruonalalle). Haikaillen katsoimme yli kalkilla piirretyn keskiviivan. Viivaa ei saanut ylittää. Pois haettiin jos erehdyit kisailemaan luokkakaverisi kanssa. Vähitellen piti itsestään selvyytensä, että ”noiden” kanssa ei urheilla.

Olen usein sanonut, että suomalaiset ovat pragmaattista, käytännönläheistä kansaa: asutimme Karjalan pakolaiset toisen maailmansodan jälkeen muutamassa kuukaudessa, olimme Nokian kännyköillä valloittamassa maailmaa, olemme luoneet maailman johtavan peruskoulujärjestelmän (ainakin PISA-tulosten mukaan). Olemme ainakin lainsäädännön alalla tuottaneet säädöksiä, jotka tekevät meistä yhden maailman tasa-arvoisimmista maista. Laitan mukaan Suomen perustuslain 6:n eli tasa-arvopykälän alkuosan:

Ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Perustuslaista huolimatta muualta maailmasta tulleilla siirtolaisilla on aina edessään kemiläisiä kalkkiviivoja. Ne eivät katoa ellei viivojen poistamiseksi tehdä jatkuvasti työtä. Löytyykö keinoa vaikuttaa pimeimpiin asenteisiimme? Toki löytyy. Keinot lienevät yksinkertaisia, mutta juuri siksi vaikeita. Elämme avoimessa yhteiskunnassa ja sellaisessa haluamme myös jatkaa. Toisen hyväksymiseen ja kunnioittamiseen ei ole oiketietä. Yhteiskunnallinen nollatoleranssi on ensiapuna toimiva keino vaikuttaa esimerkiksi kielteisiin asenteisiin Suomeen muuttaneita kohtaan: rasismi-vitsejä tai vähemmistöihin kohdistuvia panetteluja ei tarvitse kuunnella.

Monet suomalaiset ovat varauksellisia ja ujoja. Erilaisuuden kohtaamista voidaan myös opetella, sii-

hen panostetut tunnit varmasti maksaisivat itsensä korkojen kera. Ehkä uusi opetusministerimme Jukka Gustafsson ottaa kopin edeltäjänsä Henna Virkkusen pohjustamasta ajatuksesta saada draamaopetus oppi-

aineeksi peruskouluihimme. Tällaisia viestejä on tullut opetus- ja kulttuuriministeriön suunnasta.

Sanotaan, että elämä on yhtä draamaa. Ehkä näin on – ei sen kuitenkaan tarvitse olla dramaattista.

Theater, yes, but no drama

The Norwegian shooting massacre was a profound shock to the entire world. Unfortunately, the crime was not the first of its kind – or the last. Why would someone want to kill young people who are just about to begin their lives? Only the shooter knows the answer, assuming even he does.

If we look for difference, it's easy to find: immigrant, Roma, Swedish-speaker, gay, disabled... the list goes on. Experiencing difference is usually something that we learn. Here is an example. I was born in Kemi, the “reddest” town in Finland. There were two athletic leagues in town: the bourgeois-leaning Kemin Kunto and the left-leaning Kemin Into. I belonged to Kunto. In the 1960s, the junior-level athletes shared the same training field every Tuesday at 6 p.m. But the field was divided in half. At one end, the kids from Into jumped and ran, while the other half had the kids from Kunto doing the same things. There were a lot of primary school students on the Into side, and we looked at each other longingly over the chalk line that was drawn down the middle. We were not allowed to cross that line, and if we did make the mistake of cavorting with a classmate on the other side, they came and got us. Gradually, it just became a given that you didn't train with “those people”.

The Finnish Constitution guarantees equality to everyone – in this sense, the law is absolute. But in spite of what the Constitution says, immigrants in Finland are constantly encountering lines drawn in chalk. These lines will not disappear, unless we keep working hard to eliminate them. Is there some way to influence our deepest and darkest attitudes? Sure there is. It's usually quite simple, and for that reason, quite difficult. We are living in an open society, and we want it to stay that way. As a first-aid measure, society should apply a principle of zero tolerance, for example when it comes to the negative attitudes directed at people who have immigrated to Finland: there is no need for racist jokes or maligning the members of a minority.

It is true that Finns can be reserved and shy. It is possible, however, to learn to encounter difference, and the hours we invest in this process will surely bring a generous return. Perhaps our new Education Minister, Jukka Gustafsson, will catch the fly ball tossed in the air by his predecessor Henna Virkkunen, who proposed including theater as a subject in our comprehensive schools.

They say that life is like theater. Maybe it is – but let's leave the drama out of it.